
Prezident Masaryk na fotografii

Kamil Činátl

Vzdělávací cíl

Cvičení se zaměřuje na práci s jednou historickou fotografií. V rámci analýzy popisují žáci krajinné prvky, objekty, postavu a detaily na snímku (označují je a doplňují komentářem). Návazná interpretace se zaměřuje na symbolické významy, jež se v československé společnosti spojovaly s funkcí prezidenta republiky. Cvičení podporuje kritickou nedůvěru vůči politickým fotografiím a ukazuje, jak se mohou podílet na vytváření politických významů.

Jednotlivé operace

Ikony na jednotlivých slidech cvičení poukazují na to, jaký druh operace daná obrazovka umožňuje:

Při kliknutí levým tlačítkem do obrazu přiblíží lupa část obrazu ve výřezu.

Do boxu pro text zapisujete odpověď na otázku nebo jiný komentář (dle zadání).

Aplikace umožňuje uživateli, aby na fotografii barevně označil důležité prvky a doplnil je textovým komentářem. Tahem myši se stisknutým levým tlačítkem kreslíte do obrazu. Nakliknutím na nakreslený tvar pravým tlačítkem otevřete menu s nabídkou úkonů: změnit barvu tvaru, (T) doplnit textový komentář, (X) smazat nakliknutý objekt.

Základní typy práce s cvičením

1. Učitel může pracovat společně s celou třídou s využitím dataprojektoru. Zanáší pak výsledky práce do jednoho cvičení. Po vyplnění toto cvičení ukládá, aby mu je server odeslal na zadanou e-mailovou adresu. Výsledek společné práce může nasdílet žákům.
2. Historylab lze využít ke skupinové práci ve třídě, pokud je možné pracovat s několika počítači. Učitel předá žákům odkaz na konkrétní

cvičení a instruuje je, aby na závěr cvičení vyplnili e-mailovou adresu jednoho ze žáků ve skupině i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy. Žák, jemuž cvičení přišlo na e-mail, může výsledky rozposlat ostatním členům skupiny.

3. Učitel může cvičení zadat i jako domácí úkol. Musí žákům odeslat odkaz na cvičení a instruuje je, aby po vyplnění úkolu zadali svou e-mailovou adresu i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy.

Prameny

Při projíždce na Bílé hoře, 1928, foto Tomáš Vojta

Zdroj: ČAPEK, Karel (ed.): *Masaryk ve fotografii, Orbis, Praha 1947*

Doporučený postup pro společnou práci v hodině s dataprojektorem

1. **Úvodní fáze.** Třída si pozorně prohlíží fotografii na dataprojektoru. Dle podnětů žáků zvětšuje učitel pomocí lupy konkrétní místa na snímku. (5 minut)
2. **Analytická fáze.** Na druhém slidu se analýza zaměřuje na konkrétní prvky. Třída diskutuje, jaké prvky jsou důležité. Učitel (nebo žáci) označuje prvky na fotografii a zapisuje komentáře. (5 minut)
3. **Interpretační fáze.** Pokud v průběhu analýzy formulovali žáci vlastní dotazy, pak je učitel zapojí mezi interpretační otázky obsažené na třetím slidu: Jaké vlastnosti fotografie u prezidenta zdůrazňuje? Bylo fotografování předem připraveno? Za jakým účelem byl snímek pořízen? Na základě diskuze ve třídě zaznamenává učitel odpovědi do textových polí v aplikaci. Následně zapisuje identifikační údaje a ukládá vyplněné cvičení. (15 minut)
4. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu.

Doporučený postup pro skupinovou práci ve třídě

1. **Úvodní fáze.** Žáci ve skupině si pozorně prohlíží fotografii. Učitel je může upozornit na popisek pod snímkem. Případně dle vlastní úvahy fotografii vztahuje k tomu, co třída probírala. (5 minut)
2. **Analytická fáze.** Na druhém slidu se analýza zaměřuje na konkrétní prvky. Žáci ve skupině se rozhodují, jaké prvky jsou důležité. Zakreslují je do fotografie a zapisují k nim komentáře. Učitel se může ptát, zda z popisu fotografie vyplývají nějaké otázky. Pokud ano, nechává je prozatím otevřené. (5 minut)
3. **Interpretační fáze.** Pokud v průběhu analýzy formulovali žáci vlastní dotazy, pak je učitel zapojí mezi interpretační otázky obsažené na třetím slidu: Jaké vlastnosti fotografie u prezidenta zdůrazňuje? Bylo fotografování předem připraveno? Za jakým účelem byl snímek pořízen? Na základě diskuze ve skupině zapisují žáci do textových polí v aplikaci své názory. Učitel instruuje žáky, aby zadali identifikační údaje a uložili cvičení. (10 minut)
4. **Prezentační a diskuzní fáze.** Jednotlivé skupiny prezentují, jak odpověděly na výše zmíněné otázky. Učitel moderuje diskuzi a případně zapojuje další otázky. (10 minut)
5. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu.

Doporučený postup pro domácí úkol

Domácí úkol doporučujeme zadávat třídě, která již má zkušenost s aplikací z práce v hodině. Vzdělávací dopad úkolu se zvyšuje, pokud mu věnujeme pozornost v navazující hodině. Učitel žákům odešle e-mailem odkaz na cvičení. Díky zkušenostem s aplikací by se měli v prostředí snadno zorientovat a plnit úkoly dle zadání. Učitel může předem zdůraznit výstupy, které se mu jeví klíčové a které by měli žáci prezentovat na navazující hodině. Učitel tak může zrychleně a společně s celou třídou projít cvičení přes dataprojektor a po linii navržené výše. Zaměří se přitom zejména na prezentační a diskuzní fázi, v jejímž rámci mohou žáci představit, jakých prvků si na fotografii povšimli a jak odpověděli na otázky ze závěru cvičení. Učitel zjišťuje, zda práce s fotografií negenerovala ještě další otázky. Dle vlastní preference pak zapojuje výstupy z domácí práce s prameny do dalšího výkladu.

Možné výstupy

Analytická fáze. Při popisu mohou žáci označit tyto prvky: místo (Bílá Hora), objekt v pozadí (letohrádek Hvězda), roční doba (podzim), prezident Masaryk, kůň, cesta, strom, datace snímku (10. výročí republiky), Masarykův oděv (čapka furažka, rajtky, jezdecké boty), barva snímku atd.

Interpretační fáze. Při výkladu vlastností, které fotografie zdůrazňuje, mohou žáci sledovat následující významy: Masaryk je ukázán jako vážný, důstojný muž, jako voják, jako panovník. Fotografie ukazuje patriarchální obraz vůdce, který je starostlivý, s pohledem upřeným někam (do minulosti, do budoucnosti), pochmurný. Důležité je výročí republiky a vzpomínka na bělohorskou porážku, tak je zdůrazněn vztah k národním dějinám. Nejde o momentku, ale stylizovanou fotografii, která zprostředkuje symbolické významy o vůdčí roli prezidenta ve vztahu k národu. Snímek byl pořízen pro účely reprezentace, ke komunikování politických témat s širokou veřejností.